

Klimat- och
näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar om betänkandet En ny beredskapssektor - för ökad försörjningsberedskap (SOU 2024:19)

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen lämnar i sitt remissvar synpunkter på avsnitt 3.3; ”Ansvaret för kemikalieförsörjningen bör lösas skyndsamt.”

- Kemikalieinspektionen instämmer i utredningens bedömning att försörjningen av vissa kemikalier är viktig utifrån ett beredskapsperspektiv.
- Kemikalieinspektionen bidrar och vill fortsätta att bidra med den kompetens och med den information som myndigheten besitter vid kriser, i beredskapsfrågor och vid oförutsedda händelser.
- Att utses till beredskapsmyndighet innebär långtgående formella och resurskrävande uppgifter. Myndigheten ställer sig tveksam till att detta är det mest effektiva sättet att uppnå en fullgod beredskapsförsörjning på kemikalieområdet.
- Kemikalieområdet är inte i tillräcklig grad definierat i utredningen för att myndigheten ska kunna ta ställning till i vilken omfattning och på vilket sätt som Kemikalieinspektionen kan bidra till arbetet för en ny beredskapssektor. Denna del bör därför utredas vidare.
- De kompetenser och tillgången till den information som en beredskapsmyndighet på kemikalieområdet skulle behöva finns i nuläget i begränsad utsträckning på Kemikalieinspektionen. Vi har viss information och kompetens som kan vara relevant, till exempel i vårt produktregister. Vi besitter också hög kompetens inom framför allt miljö- och hälsoriskbedömning av kemikalier samt myndighetsutövning inom ramen för vårt uppdrag, men saknar eller har mycket begränsad

kompetens för exempelvis produktion, produktionsmetoder, kemikalieolyckor och transporter av kemikalier. Vårt uppdrag är idag *produktkontroll*, dvs. de hälso- och miljökrav som EU-lagstiftningen ställer på en kemisk produkt eller en vara *när den sätts på marknaden*.

- Myndigheten skulle behöva förstärka organisationen samt höja och bredda sin kompetens inom bland annat områdena produktion, tillverkning, lagring och varuflöden för att kunna bidra på ett adekvat sätt i beredskapsarbetet. För detta krävs att resurser i jämförbar grad tillförs myndigheten.

Avsnitt 3.3 Ansvaret för kemikalieförsörjningen bör lösas skyndsamt

Kemikalieinspektionen instämmer i utredningens bedömning att kemikalieförsörjningen är viktig utifrån ett beredskapsperspektiv. Alla kemikalier är dock inte lika viktiga ur ett beredskapsperspektiv, utan här behövs en noggrannare definition av vilka kemikalier som åsyftas.

Dessutom är kemikalier en aspekt som redan beaktas inom flera andra beredskapsområden, som exempelvis *Livsmedelsförsörjning och dricksvatten* och *Hälsa, vård och omsorg*. Kemikalieområdet behöver alltså definieras och avgränsas mycket tydligt om det ska ingå det nya föreslagna beredskapsområdet. I stort sett alla delar av näringslivet hanterar kemikalier och de handelsvaror som är uppräknade i rapporten; metaller, betong, oljeprodukter, växtskyddsmedel, handelsgödsel, byggmaterial, förpackningsmaterial, plaster, tyger, elektriska och elektroniska apparater samt fordon består av kemikalier och kemiska ämnen. Kemikalieområdet behöver därför utredas vidare och på vilket sätt som Kemikalieinspektionen skulle kunna bidra till arbetet för en ny beredskapssektor.

För att fullgöra uppgiften som beredskapsmyndighet med ansvar för kemikalieförsörjning behövs information och kompetens inom ett antal frågor som exempelvis; a) olika processer för tillverkning av kemikalier, b) vilka råvaror som är nödvändiga för tillverkning av specifika kemikalier, c) olika branschers och samhällsfunktioners nuvarande behov och förväntade framtida efterfrågan av olika kemikalier, d) var tillverkning av specifika kemikalier samt utvinning av råvaror sker, e) de logistiska förutsättningarna gällande kemikalier, inklusive globala varuflöden och förutsättningar för transport och lagerhållning, f) energiförsörjning samt g) vilka beredskapsåtgärder som kan användas inom ett område, utan att snedvrیدا konkurrensen på marknaden.

Ovan uppräknade frågor är något som Kemikalieinspektionen i begränsad utsträckning hanterar inom ramen för sitt nuvarande uppdrag. Myndigheten skulle kunna höja och bredda sin kompetens och förstärka organisationen vad gäller frågorna ovan men för detta krävs att resurser i jämförbar grad tillförs myndigheten.

Kemikalieinspektionen arbetar med att minska risken för att människor och miljö skadas av kemikalier. I stort sett all lagstiftning som Kemikalieinspektionen arbetar med är harmoniserad inom EU. När vi arbetar med detta inom marknads kontroll, tillståndsprövningar av bekämpningsmedel samt utveckling av lagstiftning och andra styrmedel är vårt arbete inriktat på kemikalier som *sätts på marknaden*. Myndigheten har alltså inte i uppdrag att fokusera på de tidigare stegen som föregår utsläppande på marknaden såsom till exempel utvinning av råvaror, logistik och tillverkningsprocesser.

Kemikalieinspektionen har idag framför allt hög och bred kompetens inom miljö- och hälsoriskbedömning av kemikalier samt myndighetsutövning inom ramen för vårt uppdrag, men inte inom produktion och produktionsmetoder av kemikalier.

En rad andra myndigheter har till vissa delar information och kompetens vad gäller processer och råvaror för tillverkning av kemikalier inom sina uppdrag gällande tillståndsprövning enligt miljöbalken vilket gör att dessa myndigheter skulle kunna vara bättre lämpade som beredskapsmyndigheter för kemikalier.

Kemikalieinspektionen vill och kan fortsatt bidra med sin expertkompetens vid kriser och oförutsedda händelser, utan att ha ett formellt uppdrag som beredskapsmyndighet. Ett exempel på en sådan situation i närtid är när det under Covid-pandemin uppstod brist på handsprit. Vi gjorde då avsteg från krav i lagstiftningen genom att acceptera säkerhetsdatablad på andra språk än svenska, samt bistod Folkhälsomyndigheten med kemikompetens för att föreslå och hitta ytterligare denatureringsmedel. Ett annat exempel är när vi proaktivt gav dispens för resthalter av bekämpningsmedel i foder under torkan 2018 när en akut bristsituation hotade. Kemikalieinspektionen fick 2021 ett uppdrag att kartlägga och analysera tillgången till kemikalier för vattenrening där en del av de ovan uppräknade frågorna ingick. Vi hade i stort sett inga förkunskaper om tillverkningen av vattenreningskemikalier eller de förutsättningar som råder i branschen men tillsammans med de

utpekade samverkansmyndigheterna kunde vi bistå Regeringskansliet och leverera ett godkänt resultat. Ett viktigt underlag till kartläggningen var Kemikalieinspektionens produktregister. Kemikalieinspektionen för ett produktregister, där alla företag som tillverkar eller för in kemiska produkter i Sverige över 100 kg per år är skyldiga att registrera. Registreringen innehåller information om kemiskt innehåll, mängder samt uppgifter om produkternas funktion och i vilka branscher de används. Detta gäller såväl för produkter som överläts vidare eller används direkt i den egna verksamheten. Dock är tillverkade produkter som direkt används för egen yrkesmässig verksamhet inom företaget undantagen anmälningsplikt. Produktregistret uppdateras löpande och har samlad produktinformation som sträcker sig tillbaka till början av 1990-talet.

Slutligen vill vi också kort kommentera att utredningen nämner Substitutionscentrum vid Research Institute of Sweden AB (RISE) som tänkbar viktig resurs när det gäller försörjningsberedskap av kemikalier. Den uppgift som Substitutionscentrum har är främst inriktad på kemiska produkters egenskaper och risker, och på att vägleda användare av kemikalier att hitta bättre alternativ. Hos RISE i sin helhet, finns det en stor teknisk kemikompetens som kan användas vid teknisk rådgivning till Kemiindustrin i en bristsituation.

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Den strategiska rådgivaren Erik Gravenfors har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också utredaren Kerem Yazar och den seniora strategiska rådgivaren Gunilla Prideaux medverkat.

Detta är en tillgänglighetsanpassad kopia av det signerade remissvaret.